

TÉRKÉPKÉP

Döring háza Pesten, a' Bétsi útszában

Holló Szilvia Andrea

Folytassuk sétánkat az 1838-as árvíz előtti Pesten, Vasquez térképe és a hangulatos keretképek segítségével. Következő helyszínünk Döring háza, melynek a címben idézett feliratáról régóta tudjuk, hogy helytelen. Egyrészt Döringnek nem volt háza a Bécsi utcában, másrészt a kép jobb szélén a Festetics-palota részlete látható, s ez az épület ma is áll, de a Nádor utcában. Arra, hogy miért került Wiener Gasse, azaz Bécsi utca a metszet címsorába, meggyőző elméletek születtek – feleslegesen. A keretképek feliratainak pontatlansága több helyen tetten érhető, nyilvánvaló: ez is elírás.

FSZEK Budapest Gyűjtemény

Az utca eredeti neve Wind Gasse, azaz Szél utca. Ez utalhatott akár a környék huzatosságára, mivel valaha ez volt a folyóparttól számított első utca, és a Duna a város természetes szélcsatornája. Az időközben sűrűn beépült környék persze ma már korántsem olyan szeles, mint hajdanán lehetett. Egy másik elmélet szerint viszont az utca első neve Winde, németül így nevezik a folyami kikötőkben alkalmazott emelőcsigát (amivel állítólag a közeli hajóhid elemeit vontatták szárazra téli időben). Akárhogy is hívták

korábban e közterületet, 1847-ben, József nádor halálát követően az ő emléke előtt tisztelve nevezték át Nádor utcára (németül Palatin Gasse).

A környéket a város 1791-ben parcellázta. Feszl János György az egyike volt annak az öt ácsnak, akik a kedvező áron értékesített lipótvárosi ingatlanokat felvásárolva fatelepeket létesítettek a folyó mentén. Tőle örökölte meg 1830-ban Feszl Mihály a telket a rajta álló házzal együtt. Akkor már formálódott Európa egyik legszebb klasszicista tere, a Rak-

piac, melyet Hild József által épített bérpaloták öveztek. A közelében fekvő ingatlanok felértékelődtek, a Feszl-örökös is jó áron adott túl a telken, amelyet egy nagykereskedő vett meg.

Az új tulajdonos és a ma is álló ház építtetője, Döring József – egy pesti polgár és háztulajdonos fia – 1824-ben még csak nürnbergi (= játék- és bazáráru) kiskereskedést nyitott az Újvásártéren, azaz a mai Erzsébet tér helyén működő piacon. Négy év múlva még nőtlen kereskedőként kapott polgárjogot, újabb négy év elteltével már nagykereskedőként jegyezték, ehhez tekintélyes tőke (s talán egy vagyonos feleség) szükségeltetett. Döring 1833. november 18-án, árverésen megszerezte az egykori Feszl-ácstelepből ezt a 472 négyszögöles saroktelket. Erre terveztetett lakóházat a korszak legnépszerűbb építészével, a Lipótváros arculatát meghatározó Hild Józseffel. Az 1834-ben felépült kétemeletes, klasszicista stílusú Döring-ház alaprajza négyzetes, közepén kicsiny udvarral. Az előcsarnokba lépve kazettás, palmattás dongaboltozat fogad, a belső tér egyébként igen puritán.

A homlokzaton emléktábla hirdeti, hogy „ebben az épületben, az egykori Döring-házban élt és dolgozott 1848-ban Kossuth Lajos pénzügyminiszter, az Országos Honvédelmi Bizottmány elnöke.” Kutas László szobrászművész alkotása egy kétforintos Kossuth-bankót formáz, a táblát a Budapesti Városvédő Egyesület és a Pénzügyminisztérium közösen állíttatta. A szűkszavú szöveg arra nem tér ki, hogy Kossuth Hírlapjának kiadóhivatala is itt működött. Hogy őt idézzük „Megjelenik Hírlapom, minden eddigi magyar lapnál nagyobb egész íven július elejével, hatszor hetenként. Félévi előfizetési ára Budapesten házhoz hordással, boríték nélkül 8 pengő

forint, postán borítékban, hetenként hat-szor küldve tíz pengő forint; kevesebbszer küldve 9 forint. – Előfizethetni Pesten, Nádor utca, Döring-házban, »Kossuth Hírlapja kiadóhivatalában«, vidéken minden postahivataloknál.”

Kossuth mindig is kedvelte ezt a dinamikus fejlődő környezetet, már a harmincas években itt lakott. A Törvényhatósági Tudósítások előfizetési felhívása szerint „Lakásom a József piaczon az óránál, 166. szám, első emelet, özv. Szapáry grófné házában”, később a Fürdő utcában (ma József Attila utca 3.) bérelt egy akkora lakást, hogy még a Tudósításokat buzgón másoló jurátusok is elfértek benne. Akkoriban, mint azt már *Eötvös József* és a Wodianer-ház esetében láttuk, nem volt szokatlan a lakás és az iroda ilyenforma összekötése.

A Döring-házban lévő első emeleti lakása mellett rendezte be Kossuth saját pénzügyminiszteri irodáját, miközben magát a minisztériumot a Várban helyezték el. 1848 őszétől a Honvédelmi Bizottmánnak is itt volt a hivatala. Amikor a kormány Debrecenbe tette át székhelyét, s Pestet elfoglalták az osztrák csapatok, 1849 januárjában *Liechtenstein* herceg tábornokainak utalták ki Kossuth nem túl tágas lakását. Ezt ugyanis csupán egyetlen hálószoba, egy nappali, egy apró cselepszoba, egy konyha és egy mindenek helyiség alkotta.

Februárban a Jogügyi Igazgatóság a Döring-házat lezáratta. A forradalmi kor-

mány visszatérésevel, 1849 nyarán Kossuthék aztán visszaköltöztek az épületbe, és itt rendezték be kormányzóelnöki hivatalát, mely három helyiségből állt, egyet az írnokok használtak, egyet az elnök, egyet pedig tárgyalónak tartottak fenn. A Kossuth család július 8-án sietve hagyta el Pestet, csak a ruhaneműt és a mindennapi használati tárgyakat vitték magukkal, s néhány bútort. A házat az osztrák hivatalos szervek 1850 márciusáig ismét lezáratták, majd a lakás és az iroda berendezését elárverezték. A család hirtelen távozásának bizonyítékai az árverési jegyzékek, eszerint a lakásban maradt tűzhely, pléh kalapdoboz, hordozható árnyékszék, nem vitték magukkal a gyerekek játékeit és Kossuth kedvenc gyalupadját sem. Az értékes szőrmékből, bőrből álló téli ruhatárukat *Domonkos* szücs tisztítójában foglalták le. A jobb állapotban lévő bútorokat, szebb tárgyakat a Haditörvényszék és a Főügyvédség vette meg, de a többire bárki szabadon licitálhatott. A vevők nevét és a vásárolt tételeket a levéltári iratok megőrizték.

A Döring-ház tulajdonosa kávéház nyitására ugyan nem kapott engedélyt, de házába fogadta a Pesti Műegylet rendezéséig tartó tárlatát. A művészeket a Redoute épületéből a szabadságharc ideje alatt odaköltöző képviselőház szorította ki. Buda ostromakor az osztrákok a városi táncpalotát szétágyúzták, a kiállításnak új helyet kellett keresni. Az egylet így jutott el a Döring-házba, ahol 1851. július

8-án nyílt meg műtárlatuk, de a következő évektől a Nemzeti Múzeum, illetve a Diana-fürdő (a BM épületelődje a Széchenyi téren) lett a helyszín.

Döring eladta a Nádor utcai ingatlant 1854-ben eladta a *Goldberger* családnak. Az egymást váltó tulajdonosok sorából említést érdemel a Magyar Általános Hitelbank. Ők 1880-ban vették meg a házat, és *Petschacher Gusztáv* tervei alapján újabb emeletet építettek rá. A bankszékházban alapították meg 1895. január 24-én az osztrák hajózási vállalat hazai vetélytársának szánt Magyar kir. Folyami és Tengerhajózási Részvénytársaságot. Pár évvel később a Magyar Evezős Egyesületek Országos Szövetsége is ott működött, ahogy mérnökök és ügyvédek irodái, tokajhegyaljai borászok is ezen a címen lettek bejegyezve. A tulajdonváltás mindig változtatásokkal járt együtt. Átépitették a fölépcsőházat, új öntöttvas korlátot helyeztek fel, az egyik helyen áttörték a közfalat, máshol nyílásokat falaztak el, megszüntettek egy csigalépcsőt, a homlokzatra figurális domborművek kerültek. S ha ez még nem lett volna elegendő, a húszas években két újabb emelettel megtoldották.

A második világháborút követően az államosított épületet a Magyar Tudományos Akadémia hivatalai használták. A statikai túlterhelés miatt a falak repedni kezdtek, a leromlott állagú Döring-ház fennmaradása kétséges volt. *Borsos Béla* 1956. szeptember 27-én kelt műemlékvédelmi szakvéleménye változatlanul hagyta megerősítik, vagy lebontják és helyén újat emelnek, vagy műemléki helyreállítás keretében megszüntetik az emeletráépítéseket. Az illetékesek a harmadik javaslatot fogadták el. A két éven át tartó renoválás alatt visszaállították a főbejárat dongaboltozatának és az első emelet előcsarnokának eredeti állapotát. Bár az is szóba került, hogy ide helyezik a Nemzeti Szalont a lebontásra ítélt Erzsébet téri épületből, inkább iskolai célokra engedték át. Még folytak az apróbb kőművesmunkák, amikor 1958. október 13-án megkezdődött itt a tanítás. A Döring-ház ma is oktatási intézmény: a Hild József Általános Iskola.

A cikk szerzője is itt koptatta az iskolapadokat (bár akkor *Münnich Ferenc* neve szerepelt az utcatáblán), s mivel az alsók tantermei az első emeleten voltak, talán éppen Kossuth egykori lakásában gyakorolta az egyszeregyet. ●